

Asia: VN/8868/2019

Lausuntopyyntö: Uusimaa-PKS-Helsinki sote-erillisselvityksen loppuraportti

Lausunnonantajan lausunto

1. Ottaako raportissa esitetty malli riittävässä määrin huomioon alueen erityispiirteet sosiaali- ja terveydenhuollossa?

kyllä pääosin

2. Ottaako raportissa esitetty malli riittävässä määrin huomioon alueen erityispiirteet pelastustoimessa?

kyllä pääosin [Pelastustoimen osalta on tärkeää turvata yhteistoiminta ensihoidossa eri toimijoiden kesken. Yhteistyön pelastustoimessa on toimittava joustavasti myös eri itsehallintoalueiden välillä. Lisäksi Helsingin erityisasemasta johtuvat tarpeet on turvattava samoin kuin pelastusalan koulutuksen säilyminen Helsingissä.]

3. Mahdollistaako esitetty erilliskokousmalli pääsyn tarpeenmukaisten ja riittävien sote-palvelujen piiriin paremmin kuin yhden alueellisen järjestäjän malli?

kyllä pääosin [Parhaimmillaan erilliskokousmalli mahdollistaa alueiden omat palvelutarpeiden toteutumisen, mutta sinällään on vaikea verrata malleja, kun kummastakaan ei ole käytännössä kokemuksia. Riskinä on myös palvelukokonaisuuksien eriarvoisuus alueiden välillä, jos toimintamallit vaihtelevat alueittain merkittävästi.]

4. Mahdollistaako erilliskokousmalli yhteisten sovitettujen asiakaskohtaisten perustason sote-palvelukokonaisuuksien toteutumisen alueella paremmin kuin yhden alueellisen järjestäjän malli?

kyllä pääosin [Kuntayhteistyö erityisesti hyte-palveluissa mahdollistuu paremmin, kun alueet ovat pienempiä kokonaisuuksia.]

5. Mahdollistaako erilliskokousmalli erikoistason palvelujen toteutumisen alueella paremmin kuin yhden alueellisen järjestäjän malli?

ei kantaa [Erikoistason palvelujen toteutuminen riippuu siitä, miten HUS:n asema toteutuu. HUS on säilytettävä kokonaisuutena eikä tulevien Uudenmaan maakuntien tai Helsingin järjestämä erikoistason

palvelu saa vaarantua. Palvelujen järjestämisessä on huomioitava henkilöstönäkökulma siten, että palvelussuhteet turvataan. Myös tukipalvelujen asema osana erikoistason palveluita on turvattava. Tukipalvelut ovat olennainen osa hoito- ja hoivaketjua ja osaltaan varmistavat potilasturvallisuuden toteutumisen.]

6. Mahdollistaako erilliskorjaus perus- ja erikoistason sosiaali- ja terveyspalvelujen toiminnallisen integraation alueella?

kyllä pääosin [Perus- ja erikoistason integraatio on mahdollista esitetyllä mallilla riippuen erillissopimusten kirjauksista. Lisäksi on huolehdittava integraatiosta hyte-palveluiden kanssa ja erityisesti on muistettava myös sosiaalipalvelujen rooli. Ne ovat olennainen osa toimivia palveluja. Perus- ja erikoistason integraation lisäksi yhteistyötä tulisi olla myös itsehallintoalueiden välillä. Tukipalvelujen asema osana julkisia sosiaali- ja terveyspalveluja on turvattava.]

7. Esityksen mukaisesti erikoissairaanhoidon järjestämisvastuu olisi yleisesti ja ensisijaisesti itsehallinnollisilla alueilla, HUSin järjestämisvastuu lakiin perustuvaa ja järjestämissopimuksella sovittavaa vastuuta. Onko raportissa kuvattu ratkaisu mielestänne sote-palvelujen järjestämisen näkökulmasta sekä hallinnollisesti ja HUSin omistajaohjauksen näkökulmasta toteuttamiskelpoinen ja turvaako se sote-palvelujen järjestämisen alueella?

ei kantaa [Tässä vaiheessa on vaikea ottaa kantaa, kun esityksiä ei vielä ole. HUS:n asema on varmistettava riittävien säädösten ja sopimusten avulla. JHL pitää tärkeänä että itsehallintoalueet voivat hankkia sote-palveluiden tukipalveluita kilpailuttamatta. Tukipalvelut ovat olennainen osa hoito- ja hoivaketjua ja osaltaan varmistavat potilasturvallisuuden toteutumisen.]

8. Turvaako erilliskorjaus sote-palvelujen järjestämiselle riittävän kantokykyiset alueet?

kyllä pääosin [Otaen huomioon myös muiden maakuntien kaavaillut alueet, erilliskorjauksen alueet ovat mahdollisia. Erityistä huomiota tulee kiinnittää ruotsinkielisten palvelujen saatavuuteen.]

9. Turvaako erilliskorjaus asukkaiden osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksien toteutumisen?

kyllä pääosin [Maakuntien päätöksentekijät valitaan demokraattisilla vaaleilla, mikä minimissään mahdollistaa asukkaiden vaikuttamismahdollisuudet. Tärkeätä on informoida asukkaita siitä, mistä alueet päättävät ja mitä millekin organisaatiossa kuuluu hoidettavaksi. On huolehdittava myös riittävästä palautejärjestelmästä, jotta osallistuminen ja vaikuttaminen on aitoa.]

10. Toteutuuko demokratia erilliskorjauksessa perustuslain edellyttämällä tavalla? (ks raportin luku 3) Jos ei, niin miten esityksen asukkaiden osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksia voitaisiin vahvistaa?

Demokratia toteutuu sinällään, mutta jotta myös käytännössä asukkaat osallistuisivat päätöksentekoon ja vaaleihin, on näihin panostettava esim. tiedottamisen kautta vahvasti. Maakuntavaalin merkitys ei varsinkaan ensimmäisellä kerralla ole kaikille selvä, joten tosiasiallinen demokratia edellyttää aktiivista tiedotusta eri kanavissa ja riittävän ajoissa. Sote-palveluiden pääosin poistuessa kuntien toimivallasta kyseessä on merkittävä muutos, jolla voi olla myös vaikutuksia kuntademokratiaan.

11. Toteutuuko palvelujen yhdenvertaisuus esitetyssä mallissa paremmin kuin yhden järjestäjän mallissa?

ei kantaa [Palveluissa tulee olemaan jonkin verran eroja kantokyvystä riippuen. Keskeiset palvelut on kuitenkin kyettävä saamaan yhdenvertaisesti alueesta riippumatta. Myös HUS:n palvelujen on oltava samat kaikille alueille. Yhdenvertaisuuteen vaikuttaa myös kuntien tilanne ja näiden

tuottamat hyte-palvelut ja niiden integraatio sote-palveluihin. Lisäksi joillain kunnilla voi olla myös omia sote-palveluita.]

12. Mahdollistaako erilliskäyttö alueellisten oikeuksien toteutumisen alueella paremmin kuin yhden järjestäjän mallissa?

ei kantaa [Joillakin alueilla kielellisten oikeuksien toteutuminen voi edellyttää lisäpanostusta, mikä on myös rahoituksessa otettava huomioon.]

13. Millä toimenpiteillä ja missä palveluissa kielellisiä oikeuksia voitaisiin vahvistaa?

Ruotsinkielisten palvelujen saannissa on alueista riippuen voinut olla suuriakin ongelmia. Henkilöstöä voi tukea kielten opiskelussa, mahdollistaa esimerkiksi opiskelua työajalla tai työnantajan tukemana.

14. Millaisia vaikutuksia arvioitte erilliskäytöllä olevan osana hallituksen linjaamaa valtakunnallista kokonaisratkaisua?

Esitetty erilliskäyttö malli on pääosin linjassa valtakunnallisen ratkaisun kanssa. Ratkaisun toimivuutta sekä Uudenmaan osalta että valtakunnallisesti on arvioitava säännöllisesti. Keskeinen osa toimivuutta on rahoitus.

15. Ehdotuksia itsehallinnollisten alueiden nimiksi?

-

16. Muut vapaamuotoiset huomiot loppuraportista

Erilliskäyttö, samoin kuin valtakunnallinen ratkaisu, on tehtävä hyvää henkilöstöpolitiikkaa noudattaen. Sote-alalla on jo nyt pulaa työvoimasta ja uudistuksen avulla on parhaimmillaan mahdollista vaikuttaa henkilöstön saatavuuteen positiivisesti. Uudistuksessa on huomioitava laajasti henkilöstöön liittyvät kysymykset ja henkilöstö on otettava aidosti mukaan uudistuksen valmisteluun. Myös HUS:n juridisen aseman muuttaminen on tehtävä niin, että muutoksessa ei tapahdu työnantajavaihdosta.

Eryteisesti on kiinnitettävä huomiota tukipalvelutehtäviin ja niissä työskentelevän henkilöstön asemaan. JHL:n näkemyksen mukaan tulisi selvittää miten Uuttamaata koskeva erilliskäyttö tulee vaikuttamaan kuntien nykyisiin tukipalveluihin. Selvityksessä pitää huomoida, että kunnilla ja perustettavilla itsehallintoalueilla tulee olemaan osittain yhteisiä tukipalvelutarpeita erityisesti puhtaus- ja ravitsemispalveluissa, aula- ja vahtimestaripalveluissa, talous- ja henkilöstöhallinnossa, arkistopalveluissa, yleishallinnossa sekä kiinteistöhuollossa.

Helsingin ja Uudenmaan erityispiirteet on huomioitava riittävästi siten, että palveluiden integraatio tapahtuu sekä horisontaalisesti että vertikaalisesti. Myös sosiaalipalvelut on pidettävä mukana, kun järjestämismallia ja rahoitusta suunnitellaan. Valtakunnallisen sote-uudistuksen rahoittamista ei saa tehdä niin, että se heikentää Uudenmaan asemaa. Rahoituksen on myös oltava riittävä turvaamaan perus- ja erikoistason palvelut yhdenvertaisesti koko maassa.

Bäcklund-Kajanmaa Sari
Julkisten ja hyvinvointialojen liitto JHL ry